

สรุปความรู้

เรื่อง สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยกับประเทศไทย

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

ณ อาคารอเนกประสงค์ เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

เนื้อหา

สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยกับประเทศไทย ประกอบด้วย ๔ อาณาจักร ได้แก่

๑. **อาณาจักรสุโขทัย (ราชวงศ์พระร่วง)** เป็นราชวงศ์ที่ปกครองอาณาจักรสุโขทัยซึ่งครอบคลุมพื้นที่ลุ่มแม่น้ำยม แม่น้ำน่าน แม่น้ำปิง แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย แม่น้ำเมย แม่น้ำป่าสัก และ แม่น้ำโขง ราชวงศ์ที่ปกครอง คือ

๑.๑ **พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ หรือพระนามเต็ม กมรเตงอัญศรีอินทราทิตย์ พระนามเดิม "พ่อขุนบางกลางหาว"** เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง ตามประวัติศาสตร์ไทย ทรงครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๗๙๒ ถึงปีใดนั้นยังไม่ทราบอย่างแน่ชัด

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์เมื่อครั้งยังเป็นพ่อขุนบางกลางหาวได้ร่วมมือกับพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราดแห่งราชวงศ์ศรีนาวนำถุม รวมกำลังพลกัน กระทำรัฐประหารขอมสบาดโขลญลำพง โดยพ่อขุนบางกลางหาวตีเมืองศรีสัชนาลัยและเมืองบางขลังได้ และยกทั้งสองเมืองให้พ่อขุนผาเมือง ส่วนพ่อขุนผาเมืองตีเมืองสุโขทัยได้ ก็ได้มอบเมืองสุโขทัยให้พ่อขุนบางกลางหาว พร้อมพระขรรค์ชัยศรีและพระนาม "ศรีอินทราทิตย์" ซึ่งได้นำมาใช้เป็นพระนาม ภายหลังได้กลายเป็น ศรีอินทราทิตย์ การเข้ามาครองสุโขทัยของพระองค์ ส่งผลให้ราชวงศ์พระร่วงเข้ามามีอิทธิพลในเขตนครสุโขทัยเพิ่มมากขึ้น และได้แผ่ขยายดินแดนกว้างขวางมากออกไป แต่เขตแดนเมืองสรลวงสองแคว ก็ยังคงเป็นฐานกำลังของราชวงศ์ศรีนาวนำถุมอยู่

ในกลางรัชสมัย ทรงมีสงครามกับขุนสามชน เจ้าเมืองฉอด ทรงชนช้างกับขุนสามชน แต่ช้างทรงพระองค์ได้เตลิดหนีตั้งคำในศิลาจารึกว่า "หนีญญาญพ่ายจจจจ"(หนี-ยอ-ย่าย-พ่าย-จจ-จจ) ขณะนั้นพระโอรสองค์เล็กมีพระปรีชาสามารถ ได้ชนช้างชนะขุนสามชน ภายหลังจึงทรงเฉลิมพระนามพระโอรสว่ารามคำแหง

ในยุคประวัติศาสตร์ชาตินิยม มีคติหนึ่งที่เชื่อกันว่า พระองค์ทรงเป็นผู้นำชาวสยามต่อสู้กับอิทธิพลขอมในสุวรรณภูมิ ทรงได้ชัยชนะและประกาศอิสรภาพตั้งราชอาณาจักรสุโขทัยขึ้น และทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย แต่ภายหลัง คติดังกล่าวได้รับการพิสูจน์แล้วว่าไม่จริง เพราะพระองค์ไม่ได้เป็นปฐมกษัตริย์ อีกทั้งยังมีพ่อขุนศรีนาวนำถุม ครองสุโขทัยอยู่ก่อนแล้ว

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์มีพระราชโอรสและพระธิดารวม ๕ พระองค์ ได้แก่

- พระราชโอรสองค์โต (ไม่ปรากฏพระนาม) สิ้นพระชนม์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์
- พ่อขุนบานเมือง**
- พ่อขุนรามคำแหงมหาราช (พระนามเดิมชื่อพระราม)**
- พระราชธิดา (ไม่ปรากฏพระนาม)
- พระราชธิดา (ไม่ปรากฏพระนาม)

แม้ไม่ทราบแน่นอนว่าพระองค์เสด็จสวรรคตในปีใด แต่ภายหลังจากพระองค์เสด็จสวรรคตแล้ว พ่อขุนบานเมือง พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ ได้สืบราชสมบัติแทน

๑.๒ **พ่อขุนบานเมือง** หรือ **ขุนปาลราช** เป็นพระราชโอรสองค์ใหญ่ในพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพระนางเสือง และเป็นสมเด็จพระเชษฐาธิราชในพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เสด็จราชสมบัติในอาณาจักรสุโขทัย หลังจากพ่อขุนศรีอินทราทิตย์เสด็จสวรรคต (๑๘๒๑) และครองราชย์อยู่จนถึง พ.ศ. ๑๘๒๒ เพียงเกือบ ๑ ปี พ่อขุนบานเมืองได้ทำสงครามกับเมืองต่าง ๆ ในหลายประเทศเพื่อขยายอำนาจแห่งสุโขทัย ซึ่งพระองค์มีพระสามารถในการทำศึกสงครามมากนัก โดยมีสมเด็จพระอนุชาธิราช (พ่อขุนรามคำแหงมหาราช) เป็นแม่ทัพ ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ว่า "กูไปท่บ้านท่เมือง ได้ช้าง ได้วง ได้บัว ได้นาง ได้เงื่อน ได้ทอง กูเอามาเวนแก่พ่อกู พ่อกูตายเวนยังพี่กู กูรำบ่าเรอแก่พี่กู ดังบ่าเรอแก่พ่อกู" หมายความว่าเมื่อพระรามคำแหงยกทัพไปตีเมืองอื่นจนได้ชัยชนะ ก็นำช้าง ผู้คน ทรัพย์สินเงินทอง มาถวายแด่พระราชบิดา เมื่อพระราชบิดาสวรรคต ก็กระทำอย่างเดียวกันกับพ่อขุนบานเมือง

๑.๓ **พ่อขุนรามคำแหงมหาราช** เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๓ ของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์กับนางเสือง พระเชษฐาองค์แรกสิ้นพระชนม์ตั้งแต่พ่อขุนรามคำแหง ยังทรงพระเยาว์ พระเชษฐาองค์ที่สองทรงพระนามตามศิลาจารึกว่า "พระยาบานเมือง" ซึ่งได้เสวยราชย์ต่อจากพระราชบิดา และเมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว พ่อขุนรามคำแหงมหาราชก็เสวยราชย์แทนต่อมา

ตามพงศาวดารโยนก พ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งกรุงสุโขทัย พญามังรายมหาราชแห่งล้านนา และพญางำเมืองแห่งพะเยา เป็นศิษย์ร่วมพระอาจารย์เดียวกัน ณ สำนักพระสุกทันตฤๅษี ที่เมืองละโว้ จึงน่าจะมีความรู้รุ่นราวคราวเดียวกัน โดยพญามังรายประสูติเมื่อ พ.ศ. ๑๗๘๒ พ่อขุนรามฯ น่าจะประสูติในปีใกล้เคียงกันนี้

รัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นยุคที่กรุงสุโขทัยเฟื่องฟูและเจริญขึ้นกว่าเดิมเป็นอันมาก ระบบการปกครองภายในก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ประชาชนอยู่ดีกินดี สภาพบ้านเมืองก้าวหน้าทั้งทางเกษตร การชลประทาน การอุตสาหกรรม และการศาสนา อาณาเขตของกรุงสุโขทัยได้ขยายออกไปกว้างใหญ่ไพศาล

เมื่อพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ทรงขจัดอิทธิพลของเขมรออกไปจากกรุงสุโขทัยได้ในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ การปกครองของกษัตริย์สุโขทัยได้ใช้ระบบปิตุราชาธิปไตยหรือ "พ่อปกครองลูก" ดังข้อความในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงว่า คำพูด"...เมื่อชั่วพ่อกู กูบ่าเรอแก่พ่อกู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู กูได้หมากส้มหมากหวาน อันใดกินอร่อยดี กูเอามาแก่พ่อกู กูไปตีหนังวังช้างได้ กูเอามาแก่พ่อกู กูไปท่บ้านท่เมือง ได้ช้างได้วง ได้บัวได้นาง ได้เงื่อนได้ทอง กูเอามาเวนแก่พ่อกู.."

ข้อความดังกล่าวแสดงการนับถือบิดามารดา และถือว่าความผูกพันในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญ ครอบครัวทั้งหลายรวมกันเข้าเป็นเมืองหรือรัฐ มีเจ้าเมืองหรือพระมหากษัตริย์เป็นหัวหน้าครอบครัว

ปรากฏข้อความในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงใช้พระราชอำนาจในการยุติธรรมและนิติบัญญัติไว้ดังต่อไปนี้ ๑) ราษฎรสามารถค้าขายได้โดยเสรี เจ้าเมืองไม่เรียกเก็บจังกอบหรือภาษีผ่านทาง ๒) ผู้ใดล้มตายลง ทรัพย์มรดกก็ตกแก่บุตร และ ๓) หากผู้ใดไม่ได้รับความเป็นธรรมในกรณีพิพาท ก็มีสิทธิไปส่นกระดิ่งที่แขวนไว้หน้าประตูวังเพื่อถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ได้ พระองค์ก็จะทรงตัดสินด้วยพระองค์เอง

โปรดให้สร้างทำนบกักน้ำที่เรียกว่า “สรีดถงส์” เพื่อนำน้ำไปใช้ในตัวเมืองสุโขทัยและบริเวณใกล้เคียง โดยอาศัยแนวคันดินที่เรียกว่า “เขื่อนพระร่วง” ทำให้มีน้ำสำหรับใช้ในการเพาะปลูกและอุปโภคบริโภคในยามที่บ้านเมืองขาดแคลนน้ำ

ทรงส่งเสริมการค้าขายอย่างเสรีภายในราชอาณาจักรด้วยการไม่เก็บภาษีผ่านด่านหรือ “จกอบ” (จังกอบ) จากบรรดาพ่อค้าที่เข้ามาค้าขายในกรุงสุโขทัย ดังคำจารึกบนศิลาจารึกว่า “เจ้าเมือง บ่เอาจกอบในไพร่ลู่ทาง” นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่ปรากฏว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงส่งเสริมให้ชาวสุโขทัยนิยมการค้าขายนั้น ปรากฏตามศิลาจารึกตอนหนึ่งว่า “เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจะใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้ำทองคำ” อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า ทรงเปิดเสรีทุกประการในการค้าขายทำให้การค้าขายขยายออกไปอย่างกว้างขวางจนปรากฏแหล่งการค้าสำคัญในสุโขทัยได้แก่ “ตลาดปสาน” จากศิลาจารึกกล่าวว่า “เบื้องตีนนอนเมืองสุโขทัย มีตลาดปสาน”

ในด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับมหาอำนาจอย่าง “จีน” โดยนอกจากการเพิ่มพูนสัมพันธไมตรีตามปกติแล้ว ยังโปรดให้นำช่างจากชาวจีนมาเพื่อก่อตั้งโรงงานตั้งเตาทำถ้วยชามทั้งเพื่อใช้ในประเทศ และสามารถส่งออกไปยังประเทศใกล้เคียงได้ด้วย ถ้วยชามที่ผลิตในยุคนั้นเรียกว่า “ชามสังคโลก”

ทรงคิดประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้แทนตัวอักษรขอมที่เคยใช้กันมาแต่เดิม เมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖ เรียกว่า “ลายสือไทย” และได้มีการพัฒนาการมาเป็นลำดับจนถึงอักษรไทยในยุคปัจจุบัน ทำให้คนไทยมีอักษรไทยใช้มาจนถึงทุกวันนี้

โปรดให้จารึกเรื่องราวบางส่วนที่เกิดในสมัยของพระองค์ โดยปรากฏอยู่ในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๑ ทำให้คนไทยยุคหลังได้ทราบ และนักประวัติศาสตร์ได้ใช้ศิลาจารึกดังกล่าวเป็นข้อมูลหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวประวัติศาสตร์สุโขทัย

ทรงรับเอาพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาท ลัทธิลังกาวงศ์ จากลังกา ผ่านเมืองนครศรีธรรมราช มาประดิษฐานที่เมืองสุโขทัย ทำให้พระพุทธศาสนาวางรากฐานมั่นคงในอาณาจักรสุโขทัย และเผยแผ่ไปยังหัวเมืองต่างๆในราชอาณาจักรสุโขทัย จนกระทั่งได้กลายเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาจนถึงทุกวันนี้

เมื่อพระพุทธศาสนาได้มาตั้งมั่นที่นครศรีธรรมราช พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาจึงให้นิมนต์พระเถระชั้นผู้ใหญ่จากเมืองนครศรีธรรมราชไปตั้งเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่กรุงสุโขทัยด้วย และนับเป็นการเริ่มการเจริญสัมพันธไมตรีกับลังกา อีกทั้งทรงได้สดับกิตติศัพท์ของ “พระพุทธสิหิงค์” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่เจ้าราชวงศ์ลังกาสร้างขึ้นด้วยพระพุทธรูปลักษณะที่งดงาม และมีความศักดิ์สิทธิ์ จึงทรงให้พระยานครศรีธรรมราช เจ้าประเทศราชแต่งสาส์นให้ทูตถือไปยังลังกา เพื่อขอเป็นไมตรีและขอพระราชทานพระพุทธรูปสิหิงค์มาเพื่อเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองไทยสืบไป

๒.อาณาจักรอยุธยา การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา พ.ศ. ๑๘๙๓

๑. ด้านยุทธศาสตร์ มีภูมิประเทศเป็นเกาะ มีแม่น้ำ ๓ สาย ล้อมรอบ คือ แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำเจ้าพระยา
๒. ด้านเศรษฐกิจ
 - เป็นศูนย์กลางการคมนาคม เพราะมีแม่น้ำ ๓ สาย
 - พื้นดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่อาชีพการเกษตร

ตั้งอยู่ใกล้ทะเล เรือเดินทะเลสามารถติดต่อได้สะดวก

๓. ด้านการปกครอง

อยุธยา มีอำนาจ ๔๑๗ ปี มีกษัตริย์ ๓๔ พระองค์ ๕ ราชวงศ์ คือ

ราชวงศ์อู่ทอง (พ.ศ. ๑๘๘๓-๑๙๑๓ และ พ.ศ. ๑๙๓๑-๑๙๕๒)

ราชวงศ์สุพรรณภูมิ (พ.ศ. ๑๙๑๓-๑๙๓๑) และ (พ.ศ. ๑๙๕๒-๒๑๑๒)

ราชวงศ์สุโขทัย (พ.ศ. ๒๑๑๒-๒๑๗๒)

ราชวงศ์ปราสาททอง (พ.ศ. ๒๑๗๒-๒๒๓๑)

ราชวงศ์บ้านพลูหลวง (พ.ศ. ๒๒๓๑-๒๓๑๐)

การปกครองแบ่งออกเป็นสามกลาง ส่วนภูมิภาค และประเทศราช

๔. ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

กฎหมายรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เรียกว่า “พระคัมภีร์ธรรมานุศาสน์”

๕. ด้านการค้ากับประเทศ

สินค้าที่ต่างประเทศต้องการ ได้แก่ เครื่องเทศ ไม้หอม ข้าว ดีบุก พริกไทย น้ำตาล เขาสัตว์ประเทศคู่ค้า ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย ฮวา โปรตุเกส สเปน และฮอลันดา

๖. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า

สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงวางรากฐานการปกครองของอยุธยาไว้ ดังนี้

จัดการปกครองแบบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง

แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือน

จัดระเบียบการปกครองหัวเมืองใหม่ ซึ่งใช้สืบมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

-กรุงศรีอยุธยาสถาปนาเมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๓ เสียกรุงแก่พม่าครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๑๑๒ เสียกรุงแก่พม่า ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ และเป็นการสิ้นสุดสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งยาวนานถึง ๔๑๗ ปี

๓. อาณาจักรอาณาจักรธนบุรี (ราชวงศ์ธนบุรี) สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีพระนามเดิมว่า สิน เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ก่อตั้งอาณาจักรธนบุรี และเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวของราชอาณาจักรธนบุรี เดิมพระองค์เป็นนายทหารในรัชกาลสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ ต่อมา พ.ศ. ๒๓๑๐ เกิดการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง พระองค์ได้เป็นผู้นำขับไล่ทหารพม่าที่ยึดครองกรุงศรีอยุธยาอยู่ในเวลานั้น และได้ปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาอีกเจ็ดเดือนถัดมาโดยพระองค์ย้ายเมืองหลวงไปยังกรุงธนบุรี และรวบรวมแผ่นดินซึ่งมีขุนศึกก๊กต่าง ๆ ปกครองให้กลับเป็นปึกแผ่นอีกครั้ง เช่นเดียวกับการขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ยังทรงฟื้นฟูราชอาณาจักรในด้านต่าง ๆ ให้กลับคืนสู่สภาพปกติหลังสงคราม ทั้งส่งเสริมกิจการด้านเศรษฐกิจ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม และการศึกษา ภายหลังรัฐบาลไทยประกาศให้วันที่ ๒๘ ธันวาคมของทุกปีเป็น “วันสมเด็จพระเจ้าตากสิน” และยังทรงได้รับสมัญญานามมหาราช

พระองค์เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ เมื่อพระชนพรรษา ๔๘ พรรษา หลังถูกสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกซึ่งเป็นพระสหายสำเร็จโทษ และสืบราชสมบัติต่อเป็นต้นราชวงศ์จักรีในปัจจุบัน รวม

เวลาครองราชย์ ๑๕ ปี พระองค์มีพระราชโอรสและพระราชธิดารวมทั้งสิ้น ๓๐ พระองค์ พระองค์ทรงเป็นวีร
กษัตริย์ของชาติไทยที่ประชาชนรู้จักดีและเป็นที่ยกย่องมากที่สุดพระองค์หนึ่ง นอกจากนี้ยังมีพระบรม
ราชานุสรณ์ของพระองค์มีประดิษฐานมากที่สุดและมักได้รับการกล่าวขานถึงความศักดิ์สิทธิ์มาก

๔. อาณาจักรรัตนโกสินทร์ ราชอาณาจักรสยาม และราชอาณาจักรไทย (ราชวงศ์จักรี) เป็น
ราชวงศ์ที่ปกครองราชอาณาจักรสยามต่อจากสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจนถึงปัจจุบัน โดยพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พระนามเดิม ทองด้วง ทรงสืบเชื้อสายมาจากตระกูลขุนนางในสมัยกรุงศรี
อยุธยา) ทรงสถาปนาราชวงศ์โดยการปราบดาภิเษกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕ ยุคของราชวงศ์นี้ เรียกว่า "ยุค
รัตนโกสินทร์"

รัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ใช้อักษรย่อว่า "จปร" ย่อมาจาก
"มหาจักรีบรมนาถ ปรมราชาธิราช" | ครองราชย์ ๒๗ ปี (พระชนมายุ ๗๓ พรรษา) รัชกาลที่ ๑ : พระราช
สมภพ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๒๗๙ - สวรรคต ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๒

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระนามเดิมว่า "ด้วง" หรือ "ทองด้วง" เสด็จพระ
ราชสมภพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๒๗๙ เข้าถวายตัวเป็นมหาดเล็กในเจ้าฟ้าอนุกรมพร กรมขุนพร
พินิต ต่อมาได้เข้ารับราชการในรัชกาลพระเจ้าเอกทัศ ตำแหน่งหลวงยกกระบัตรประจำเมืองราชบุรี และ
ปฏิบัติราชการที่เมืองราชบุรีจนกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตามสิน
มหาราช หลวงยกกระบัตรได้รับราชการอย่างแข็งขันและมีพระปรีชาสามารถโดยเฉพาะด้านการ สงคราม
พระราชกรณียกิจสำคัญที่มีต่อการสร้างสรรค์ชาติไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการเมืองการปกครอง

๑.๑) ทรงสถาปนาราชวงศ์จักรีและกรุงรัตนโกสินทร์ให้เป็นราชธานีแห่งใหม่ โดยทรงย้ายราชธานีจาก
กรุงธนบุรีมาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร

๑.๒) โปรดเกล้าฯ ให้ชำระกฎหมายให้ถูกต้องยุติธรรม เรียกว่า "กฎหมายตราสามดวง" เพราะ
ประทับตราสำคัญ ๓ ดวง ได้แก่ ตราราชสีห์ของสมุหนายก ตราคชสีห์ของสมุหพระกลาโหม และตราบัว
แก้วของกรมท่า

๑.๓) ทรงให้ขุดคลองรอบกรุง เช่น คลองบางลำพูทางตะวันออก คลองโอบอ่างทองใต้ ทำให้กรุง
รัตนโกสินทร์เป็นเหมือนเกาะที่มีแม่น้ำล้อมรอบเหมือนกับกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งสร้างกำแพงพระนครและป้อม
ปราการไว้โดยรอบ ปัจจุบันคงเหลือเพียงป้อมพระสุเมรุและป้อมปราการไว้โดยรอบ ปัจจุบันคงเหลือเพียง
ป้อมพระสุเมรุ และป้อมมหากาฬที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ

๑.๔) ทรงเป็นจอมทัพในการทำสงครามกับรัฐเพื่อนบ้าน สงครามครั้งสำคัญ คือ สงครามเก้าทัพกับพม่า

๒. ด้านเศรษฐกิจ

๒.๑) ในตอนต้นรัชกาลที่ ๑ เศรษฐกิจยังไม่ดีเพราะมีการทำสงครามกับพม่าหลายครั้ง การติดต่อค้าขาย
กับต่างประเทศก็ลดลงมาก แต่ในปลายรัชกาลบ้านเมืองปลอดภัยจากสงคราม ทำให้ประชาชนมีเวลา
ประกอบอาชีพ ส่วนการค้าขายกับจีนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น มีเงินใช้จ่ายในการทำนุบำรุง
บ้านเมือง สร้างพระนคร สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด รวมทั้งสั่งซื้อและสร้างอาวุธเพื่อใช้ป้องกันพระราช
อาณาเขต ทำให้บ้านเมืองและราษฎรเกิดความมั่นคงและมั่งคั่ง

๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

๓.๑) โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังและวัดให้มีรูปแบบเหมือนสมัยอยุธยา เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ราษฎรให้เสมือนอยู่ในสมัยอยุธยาเมื่อครั้งบ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง เช่น โปรดเกล้าฯ ให้ลอกแบบพระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาทขึ้นมาใหม่ และพระราชทานนามว่า "พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท" รวมทั้งโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้วไว้ในเขตพระบรมมหาราชวังเพื่อใช้ในการประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ในสมัยอยุธยา

๓.๒) ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยการออกแบบกฎหมายคณะสงฆ์เพื่อให้พระสงฆ์อยู่ในพระธรรมวินัย โปรดเกล้าฯ ให้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามต่าง ๆ เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดสระเกศ วัดระฆังโฆสิตาราม วัดสุวรรณดารารามตลอดจนบูรณปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปที่ถูกทิ้งร้างตามหัวเมืองต่าง ๆ แล้วนำมาประดิษฐานไว้ตามวัดวาอารามที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น อัญเชิญพระศรีศากยมุนี จากวิหารหลวงวัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย มาประดิษฐานที่วัดสุทัศน์เทพวราราม เป็นต้น

๓.๓) ทรงฟื้นฟูพระราชพิธีและประเพณีสำคัญสมัยอยุธยา เช่น จัดให้มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกและพระราชพิธีสมโภชพระนคร แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของการกอบกู้ราชธานีขึ้นมาใหม่ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับราษฎรและเป็นการรักษาพระราชพิธีโบราณ

๓.๔) ทรงส่งเสริมงานวรรณกรรม โดยพระราชนิพนธ์วรรณคดีหลายเรื่อง เช่น รามเกียรติ์ เพลงยาวรบพม่าที่ท่าดินแดง โปรดเกล้าฯ ให้แปลหนังสือจีนเป็นภาษาไทย เช่น สามก๊ก ราชอิริยาบถ แปลโดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งวรรณคดีเหล่านี้ยังเป็นที่นิยมมาถึงปัจจุบัน

รัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ใช้อักษรย่อว่า "อปร" ย่อมาจาก "มหาอิศรสุนทร ปรมราชาธิราช" | ครองราชย์ ๑๕ ปี (พระชนมายุ ๕๗ พรรษา)

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีพระนามเดิมว่า "ฉิม" ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี เมื่อพระชนมายุได้ ๑๖ พรรษา ทรงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทรในคราวที่สมเด็จพระราชบิดาทรงสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทรในคราวที่สมเด็จพระราชบิดาทรงปราบดาภิเษกขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕

พระราชกรณียกิจสำคัญที่มีต่อการสร้างสรรค์ชาติไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการเมืองการปกครอง

๑.๑) ทรงตรากฎหมายห้ามสูบซื้อขยาฝิ่นใน พ.ศ. ๒๓๕๔ และ พ.ศ. ๒๓๖๒ โดยกำหนดบทลงโทษแก่ผู้สูบฝิ่นไว้อย่างหนัก

๑.๒) ทรงปรับปรุงกฎหมายพระราชกำหนดสักเลกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๓ เพื่อเรียกเกณฑ์ไพร่พลเข้ารับราชการ โดยลดเวลาให้ไพร่มารับราชการเพียง ๓ เดือน ทำให้ไพร่มีเวลาทำมาหากินส่วนตัวมากขึ้น

๒. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

๒.๑) โปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณปฏิสังขรณ์วัดแจ้งด้วยการสถาปนาโบสถ์และวิหารใหม่ เสริมพระปรางค์องค์เดิมให้ใหญ่ขึ้น และพระราชทานนามใหม่ว่า "วัดอรุณราชวราราม" ทรงให้แปลบทสวดมนต์จากภาษาบาลีเป็นภาษาไทย เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจคำสอนต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

๒.๒) ทรงฟื้นฟูพระราชพิธีวิสาขบูชาขึ้นมาใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๐ ตามที่เคยปฏิบัติกันมาในสมัย

สุโขทัย

๓. ด้านศิลปกรรมและวรรณกรรม

๓.๑) ทรงปรับปรุงทำร่ำต่าง ๆ ทั้งโขนและละคร ซึ่งกลายเป็นต้นแบบมาถึงปัจจุบัน ทรงประพันธ์เพลง "บุหลันลอยเลื่อน" หรือ "บุหลันลอยฟ้า"

๓.๒) ทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมมากมาย เช่น ขุนช้าง ขุนแผน คาวี สังข์ทอง ไกรทอง อิเหนา

๓.๓) ทรงแกะสลักบานประตูวิหารพระศรีศากยมุนี ที่วัดสุทัศนเทพวราราม ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

รัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ใช้อักษรย่อว่า “จปร” ย่อมาจาก “มหาเจษฎาบดินทรบรมราชาธิราช” | ครองราชย์ ๒๗ ปี (พระชนมายุ ๖๔ พรรษา)

พระราชกรณียกิจที่สำคัญ

พระองค์ทรงปกครองประเทศด้วยพระปรีชาสามารถ ทรงเสริมสร้างกำลังป้องกันราชอาณาจักร โปรดให้สร้างป้อมปราการตามปากแม่น้ำสำคัญ และหัวเมืองชายทะเล

๑. การคมนาคม

ใน รัชสมัยของพระองค์ใช้ทางน้ำเป็นสำคัญ ทั้งในการสงครามและการค้าขาย คลองจึงมีความสำคัญมากในการย่นระยะทางจากเมืองหนึ่งไปอีกเมืองหนึ่ง จึงโปรดฯ ให้มีการขุดคลองขึ้น เช่น คลองบางขุนเทียน คลองบางขนาก และ คลองหมาหอน

๒. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

พระองค์ทรง เลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก และได้ทรงสร้างพระพุทธรูปมากมายเช่น พระประธานในอุโบสถวัดสุทัศน์ วัดเฉลิมพระเกียรติ วัดปรีดิยาศและวัดนางนอง ทรงสร้างวัดใหม่ขึ้น ๓ วัด คือ วัดบวรนิเวศวิหาร วัดเทพธิดารามและวัดราชนันทาราม ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์ วัดเก่าอีก ๓๕ วัด เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งสร้างมาแต่รัชกาลที่ ๑ วัดอรุณราชวราราม วัดราชโอรสาราม เป็นต้น

๓. การศึกษา

ทรงทำนุบำรุง และ สนับสนุนการศึกษา โปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงวงศาธิราชสนิท แต่งตำราเรียนภาษาไทยขึ้นเล่มหนึ่งคือ หนังสือจินดามณี โปรดเกล้าฯ ให้ผู้รู้ นำตำราต่างๆ มาจารึกลงในศิลาตามศาลารอบพุทธาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ปั้นตั้งไว้ตามเขามอและเขียนไว้ตามฝาผนังต่างๆ มีทั้งอักษรศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ พุทธศาสตร์ โบราณคดี ฯลฯ เพื่อเป็นการเผยแพร่วิชาการสาขาต่างๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของกรุงเทพฯ

๔. ด้านความเป็นอยู่

พระองค์ ทรงเอาพระทัยใส่ดูแลทุกข์สุขของราษฎร ด้วยมีพระบรมราชวินิจฉัยว่า ไม่ทรงสามารถจะบำบัดทุกข์ให้ราษฎรได้ หากไม่เสด็จออกนอกพระราชวัง เพราะราษฎรจะร้องถวายฎีกาได้ต่อเมื่อพระคั้งเวลา

เสด็จออกนอกพระราชวังเท่า นั้น จึงโปรดให้นำกลองวิจิตรชัยเอรื่ออกตั้ง ณ ทิมดาบกรมวัง ใน พระบรมมหาราชวัง เพื่อราษฎรผู้มีทุกข์จะได้ตีกลองร้องถวายฎีกาไปทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อให้มีการ ชำระความกันต่อไป โดยพระองค์จะคอยซักถามอยู่เรื่อยๆ ทำให้ตุลาการ ผู้ทำการพิพากษาไม่อาจพลิกแพลง คดีเป็นอื่นได้ ในรัชสมัยของพระองค์ได้มีศาสตราจารย์และนายแพทย์ชาวอเมริกันและอังกฤษ

รัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใช้อักษรย่อว่า “มปร” ย่อมาจาก “มหามงกุฏ ปรม ราชาริราช” | ครองราชย์ ๑๗ ปี (พระชนมายุ ๖๓ พรรษา)

พระราชกรณียกิจสำคัญที่มีต่อการสร้างสรรค์ชาติไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านวรรณคดีศาสนา

พระองค์ทรงเอาพระทัยใส่ทำนุบำรุงเป็นอย่างดี พระราชนิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นประเภทร้อยแก้ว บทพระ ราชนิพนธ์ที่สำคัญ ได้แก่

ชุมนุมพระบรมราชาไชบาย ๔ หมวด คือ หมวดวรรณคดี โบราณคดี ธรรมคดี และตำรา

ตำนานเรื่อง พระแก้วมรกต เรื่องปฐมวงศ์

ทรงริเริ่มให้มีการค้นคว้าศิลาจารึกในประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรก คือ จารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุน

รามคำแหงและจารึกหลักที่ ๔ ของพระยาสิทธิไทย

๒. ด้านวิทยาศาสตร์

๒.๑) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักดาราศาสตร์ไทย ทรงการคำนวณการเกิดสุริยุปราคาเต็ม ดวงได้อย่างแม่นยำในวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ ล่วงหน้า ๒ ปี และได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมเชิญทูต ฝรั่งเศสและสิงคโปร์ทอดพระเนตรสุริยุปราคาครั้งนั้น นอกจากนี้ พระปรีชาสามารถของพระองค์ในด้าน วิทยาศาสตร์นั้น ยังทำให้พระองค์ได้รับการยกย่องเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสัตววิทยาสมาคมแห่งสหราชอาณาจักรอีกด้วย

๒.๒) วันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๒๕ รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประกาศยกย่องพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็น “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย” และอนุมัติให้วันที่ ๑๘ สิงหาคมของทุกปีเป็นวัน วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

๓. ด้านดาราศาสตร์

๓.๑) ทรงเป็นนักโหราศาสตร์อีกด้วย ทรงแต่งตำราทางโหราศาสตร์ที่เรียกว่า “เศษพระจอมเกล้า” ซึ่งเป็นอีก หนึ่งตำราที่ได้รับการยอมรับว่าแม่นยำและทรงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติว่าทรงเป็น “พระบิดาแห่ง โหราศาสตร์ไทย”

รัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใช้อักษรย่อว่า “จปร” ย่อมาจาก “มหาจุฬาลง กรณ ปรมราชาริราช” | ครองราชย์ ๔๒ ปี (พระชนมายุ ๕๗ พรรษา)

๑. พระราชกรณียกิจด้านการไปรษณีย์โทรเลข พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นการ สื่อสารเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อไปในอนาคต พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงกลาโหม ดำเนินการก่อสร้างวางสายโทรเลขสำหรับสายโทรเลขสายแรกของประเทศเริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. ๒๔๑๘ จาก กรุงเทพฯ - สมุทรปราการ ระยะทาง ๔๕ กิโลเมตร และได้วางสายใต้น้ำต่อยาวออกไปจนถึงประภาคารที่ปาก แม่น้ำเจ้าพระยาสำหรับบอกข่าวเรือเข้า - ออก ต่อมาได้วางสายโทรเลขขึ้นอีกสายหนึ่งจากกรุงเทพฯ - บางปะ อิน และขยายไปทั่วถึงในเวลาต่อมา

๒. สำหรับกิจการไปรษณีย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งการไปรษณีย์ขึ้นเป็นครั้งแรกในวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๒๔ มีที่ทำการเรียกว่าไปรษณียาคาร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการครั้งแรกในวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๖ หลังจากนั้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้กรมโทรเลขรวมเข้ากับกรมไปรษณีย์ชื่อว่า กรมไปรษณีย์โทรเลข

๓. พระราชกรณียกิจด้านการโทรศัพท์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล และพระปรีชาสามารถอย่างมากในการพัฒนาประเทศ โดยกระทรวงกลาโหมได้นำโทรศัพท์อันเป็นวิทยากรในการสื่อสารที่ทันสมัยเข้ามาทดลองใช้เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ จากกรุงเทพฯ - สมุทรปราการ เพื่อแจ้งข่าวเรือเข้า - ออกที่ปากน้ำต่อมากรมโทรเลขได้มารับช่วงต่อในการวางสายโทรศัพท์ภายในกรุงเทพฯ ซึ่งใช้เวลา ๓ ปีจึงแล้วเสร็จพร้อมเปิดให้บริการกับประชาชน และพัฒนามาจนกระทั่งทุกวันนี้

๔. พระราชกรณียกิจด้านการพยาบาลและสาธารณสุข พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริที่จะสร้างโรงพยาบาลเพื่อรักษาประชาชนด้วยวิธีการแพทย์แผนใหม่ เนื่องจากการรักษาแบบเดิมนั้นล้ำสมัย ไม่สามารถช่วยคนได้อย่างทันท่วงทีทำให้มีผู้เสียชีวิตมากมายเมื่อเกิดโรคระบาด พระองค์จึงทรงจัดสร้างโรงพยาบาลขึ้นบริเวณริมคลองบางกอกน้อย อันเป็นที่ตั้งของพระราชวังบวรสถานพิมุข หรือวังหลัง โดยได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน ๑๖,๐๐๐ บาท เป็นทุนเริ่มแรกในการสร้างโรงพยาบาล ให้ใช้ชื่อว่า โรงพยาบาลวังหลัง เปิดทำการรักษาแก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๑ ต่อมาพระองค์ได้พระราชทานนามโรงพยาบาลแห่งนี้ใหม่ว่าโรงพยาบาลศิริราช เพื่อเป็นการระลึกถึงสมเด็จพระนางเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์ พระราชโอรสที่ประสูติในสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ ที่สิ้นพระชนมายุเพียง ๑ ปี ๗ เดือน ทั้งยังได้พระราชทานพระเมรุ พร้อมกับเครื่องใช้ เช่น เตียง เก้าอี้ ตู้โต๊ะ ฯลฯ ในงานพระศพให้กับโรงพยาบาลเพื่อใช้ประโยชน์ รวมทั้งพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์ จำนวน ๕๖,๐๐๐ บาท ให้กับโรงพยาบาล

๕. กิจด้านการขนส่งและสื่อสาร ในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้คณะเสนาบดีและกรมโยธาธิการสำรวจเส้นทาง เพื่อวางรากฐานการสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพฯ - เชียงใหม่ มีการวางแผนให้ทางรถไฟสายนี้ตัดเข้าเมืองใหญ่ๆ ในบริเวณภาคกลางของประเทศแล้วแยกเป็นชุมสายตัดเข้าสู่จังหวัดใหญ่ทางแถบภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเป็นหัวลำโพงเมืองที่เป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้า การสำรวจเส้นทางในการวางเส้นทางรถไฟนี้เสร็จสิ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๔ และในวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินขุดดินก่อพระฤกษ์ เพื่อสร้างทางรถไฟครั้งแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยโปรดเกล้าฯ ให้ทางรถไฟสายนี้เป็นรถไฟหลวงแห่งแรกของไทย

๖. พระราชกรณียกิจด้านการไฟฟ้า ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นว่าไฟฟ้าเป็นพลังงานที่สำคัญและมีประโยชน์อย่างมาก เมื่อมีโอกาสประพาสต่างประเทศ ได้ทอดพระเนตรกิจการไฟฟ้า และทรงเห็นถึงประโยชน์มหาศาลที่จะเกิดจากการมีไฟฟ้า พระองค์จึงทรงมอบหมายให้กรมหมื่นไวยวรนาถเป็นผู้ริเริ่มในการจ่ายกระแสไฟฟ้าขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ซึ่งเป็นการเปิดใช้

ไฟฟ้าครั้งแรกของไทยและปีเดียวกัน (พ.ศ. ๒๔๓๓) มีการก่อตั้งโรงไฟฟ้าที่วัดเลียบ หรือวัดราชบูรณะ จนกระทั่งถึงพ.ศ. ๒๔๓๖ ต่อมาเพื่อให้กิจการไฟฟ้าก้าวหน้ายิ่งขึ้น รัฐบาลได้อนุญาตให้ผู้ชำนาญด้านนี้ ได้แก่ บริษัทอเมริกัน ชื่อ แบงค็อก อิเล็กทริกซี้ตี ซิตีแคท เข้ามาดำเนินงานต่อ และในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ บริษัท เดนมาร์กได้เข้ามาตั้งโรงงานผลิตพลังงานไฟฟ้าเพื่อใช้ในการเดินรถรางที่บริษัทได้รับสัมปทานการเดินรถในเขต พระนคร ต่อมาบริษัทต่างชาติทั้ง ๒ บริษัทได้ร่วมกันรับช่วงงานจากกรมหมื่นไวยวรนาถ และก่อตั้งเป็นบริษัท ไฟฟ้าสยาม ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ นับเป็นการบุกเบิกไฟฟ้าครั้งสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย ในการเริ่มมีไฟฟ้า ใช้เป็นครั้งแรก

๗. พระราชกรณียกิจด้านการกฎหมาย กฎหมายในขณะนั้นมีความล้าสมัยอย่างมาก เนื่องจากใช้มาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ ๑ และยังไม่เคยมีการชำระขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทำให้ต่างชาติใช้เป็นข้ออ้างในการเอาเปรียบไทยเรื่องการทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับการขึ้นศาลตัดสินคดีที่ไม่ให้ชาวต่างชาติขึ้นศาลไทย โดยตั้งศาล กงสุลพิจารณาตัดสินในบังคับต่างชาติเอง แม้ว่าจะมีคดีความกับชาวไทยก็ตาม ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงโปรดเกล้าฯ สร้างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นใหม่เพื่อให้ทันสมัยทัดเทียมกับ อารยประเทศ ในปี พ.ศ.๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียน กฎหมายแห่งแรกของประเทศไทย เพื่อเป็นสถานที่สำคัญที่ผลิตนักกฎหมายที่มีความรู้ความสามารถในการ พัฒนาประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๕๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตรากฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ อันเป็นลักษณะกฎหมายอาญาฉบับแรกที่น่าขึ้นมาใช้ อีกทั้งยังโปรดเกล้าฯ ให้มีการ ตั้งกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง พิจารณาทำกฎหมายประมวลอาญาแผ่นดินและการพาณิชย์ ประมวลกฎหมายว่า ด้วยพิจารณาความแพ่ง และพระธรรมนูญแห่งศาลยุติธรรม แต่ยังไม่ทันสำเร็จก็สิ้นรัชกาลเสียก่อน เมื่อสร้าง ประมวลกฎหมายขึ้นมาใช้แล้ว บทลงโทษแบบจารีตดั้งเดิมจึงถูกยกเลิกไปโดยสิ้นเชิงในรัชกาลของพระองค์เอง เพราะมีกฎหมายใหม่เป็นบทลงโทษ ที่เป็นหลักการพิจารณาที่ดีและทันสมัยกว่าเดิมด้วย

๘.พระราชกรณียกิจด้านการเปลี่ยนแปลงระบบเงินตรา ในปี พ.ศ. ๒๔๑๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ทำธนบัตรขึ้นเรียกว่า อัฐ เป็นกระดาษมีมูลค่าเท่ากับเหรียญทองแดง ๑ อัฐ แต่ ใช้ได้เพียง ๑ ปีก็เลิกไป เพราะประชาชนไม่นิยมใช้ ต่อมาทรงตั้งกรมธนบัตรขึ้นมา เพื่อจัดทำเป็นตั๋วสัญญาขึ้น ใช้แทนเงินกรมธนบัตรได้เริ่มใช้ตั๋วสัญญาเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ.๒๔๔๕ เป็นครั้งแรก เนื่องในวโรกาส เถลิงพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ ได้มีการผลิตธนบัตร รุ่นแรกออกมา ๕ ชนิด คือ ๑,๐๐๐ บาท ๑๐๐ บาท ๒๐ บาท ๑๐ บาท ๕ บาท ภายหลังมีธนบัตรใบละ ๑ บาทออกมาด้วย รวมถึงพระองค์โปรดเกล้าฯ ให้กำหนดหน่วยเงินตรา โดยให้หน่วยทศนิยมเรียกว่า สตางค์ กำหนดให้ ๑๐๐ สตางค์ เท่ากับ ๑ บาท พร้อมกับผลิตเหรียญสตางค์ขึ้นมาใช้เป็นครั้งแรกเรียกว่าเบี้ยสตางค์ มี อยู่ด้วยกัน ๔ ชนิด คือ ราคา ๒๐ สตางค์ ๑๐ สตางค์ ๕ สตางค์ ๒ สตางค์ครึ่ง ใช้ปนกับเหรียญเสี้ยว และอัฐ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๕๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงออกประกาศยกเลิกใช้เงินพดด้วงและ ทรงออกพระราชบัญญัติมาตราทองคำ ร.ศ.๑๒๗ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๕๑ ว่าด้วย เรื่องให้ใช้แร่ทองคำเป็นมาตรฐานเงินตราแทนแร่เงิน เพื่อให้เสถียรภาพเงินตราของไทยสอดคล้องกับหลักสากล และในปีต่อมาทรงออกประกาศเลิกใช้เหรียญเฟื้อง และเบี้ยทองแดง

๙. พระราชกรณียกิจด้านการศึกษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในการศึกษา รูปแบบใหม่โดยโปรดเกล้าฯ ให้มีการตั้งโรงเรียนขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาทั่วกัน เพราะการศึกษาสมัยนั้นส่วนใหญ่ยังศึกษาอยู่ในวัด เมื่อมีการสร้างโรงเรียนและการศึกษาเจริญก้าวหน้าขึ้นเท่ากับเป็นการบ่งบอกถึงความเจริญทางด้านวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียนหลวงแห่งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ และ โปรดเกล้าฯ ให้มีการสอบไล่สามัญศึกษาขึ้นอีกด้วย เพื่อเป็นการทดสอบความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา นอกจากนี้พระองค์ยังทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดสร้างโรงเรียนหลวงขึ้นอีกหลายแห่ง กระจายไปตามวัดต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โรงเรียนหลวงแห่งแรกที่สร้างขึ้นในวัด คือ โรงเรียนวัดมทรณพาราม โรงเรียนหลวงที่ตั้งขึ้นมานี้เพื่อให้บุตรหลานของประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้กัน การศึกษาขยายตัวเจริญขึ้นตามลำดับด้วยความสนใจของประชาชนที่ต้องการมีความรู้มากขึ้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้โอนโรงเรียนเหล่านี้ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ มีการพิมพ์ตำราพระราชทาน เพื่อเป็นตำราในการเรียนการสอนด้วย

รัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ใช้อักษรย่อว่า “วปร” ย่อมาจาก “มหาวชิราวุธ ปรมราชาธิราช” | ครองราชย์ ๑๕ ปี (พระชนมายุ ๔๕ พรรษา)

๑. ด้านการเศรษฐกิจ

- จัดตั้งธนาคารออมสินขึ้น เพื่อให้ประชาชนรู้จักออมทรัพย์ และเชื่อมั่นในสถาบันการเงิน เนื่องจากมีธนาคารพาณิชย์เอกชนที่ฉ้อโกง และต้องล้มละลายปิดกิจการ ทำให้ผู้ฝากเงินได้รับความเสียหายอยู่เสมอ
- ใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ซื้อหุ้นของ ธนาคารสยามกัมมาจล จำกัด (ปัจจุบันคือ ธนาคารไทยพาณิชย์) ซึ่งมีปัญหาการเงิน ทำให้ธนาคารของคนไทยแห่งนี้ดำรงอยู่มาได้
- ทรงริเริ่มตั้ง บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด ซึ่งได้เป็นกิจการอุตสาหกรรมสำคัญของไทยต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน
- ทรงจัดตั้งสภาเผยแผ่พาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานคล้ายกับสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจในปัจจุบัน
- โปรดเกล้าฯ ให้จัดเตรียมแสดงสินค้าไทย คืองานสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ ที่สวนลุมพินี แต่งานต้องเลิกกันไป เพราะสวรรคตเสียก่อน

๒. ด้านการคมนาคม

- ทรงปรับปรุงและขยายงานกิจการรถไฟ ให้รวมกรมรถไฟซึ่งเคยแยกเป็น ๒ กรมเข้าเป็นกรมเดียวกัน เรียกว่า กรมรถไฟหลวง เริ่มเปิดกิจการเดินรถไฟสายกรุงเทพฯ ถึงเชียงใหม่ ทรงเปิดเดินรถด่วนระหว่างประเทศ สายใต้ติดต่อกับรถไฟมาลายู (มาเลเซีย)
- ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสะพานพระราม ๖ ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเชื่อมทางรถไฟทั้งปวงในพระราชอาณาจักรโดยโยงเข้ามาสู่ศูนย์กลางที่สถานีหัวลำโพง
- ทรงจัดตั้งกรมอากาศยาน ได้เริ่มการขนส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ทางอากาศระหว่างกรุงเทพฯ ไปยังนครราชสีมา เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓

๓. ด้านจิตรกรรม

ทรงส่งเสริมการวาดภาพฝาผนัง เช่น ทรงให้ทดลองเขียนภาพเทพชุมนุมในห้องพระเจ้า ณ พระที่นั่งพิมานไพโรจน์ พระราชวังสนามจันทร์ ก่อนที่จะนำไปวาดที่ฝาผนังพระวิหารทิศ วัดพระปฐมเจดีย์ ทั้งยังทรงพระกรุณาให้หาผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศด้านจิตรกรรมและประติมากรรม คือ PROF.C.FEROCCI หรือท่านศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี เข้าเฝ้า เพื่อส่งเสริมให้ศิลปินไทยได้เรียนรู้ศิลปะสากลขึ้น อันส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์

ทางด้านศิลปะไทยส่วนพระองค์สนพระทัยในการวาดภาพล้อ ทรงวาดภาพล้อไว้หลายชุด แล้วส่งไปพิมพ์ในหนังสือดุสิตสมิต ภาพล้อเหล่านี้ถ้าเป็นภาพล้อผู้ใด ผู้นั้นก็จะซื้อในราคาสูง เงินค่าภาพล้อจะพระราชทานไปใช้ในกิจการกุศลทั้งสิ้น

๔. ด้านศิลปวัฒนธรรมไทย

- ทรงตั้งกรมมหรสพขึ้น เพื่อฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย
- ทรงตั้งโรงละครหลวงขึ้นเพื่อส่งเสริมการแสดงละครในหมู่ข้าราชการ
- ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกแบบอาคารสมัยใหม่เป็นแบบทรงไทย เช่น ตึกอักษรศาสตร์ ซึ่งเป็นอาคารเรียนหลังแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาคารโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

๕. ด้านการต่างประเทศ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชโองการประกาศสงครามกับประเทศฝ่ายเยอรมันในสงครามโลกครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมกับประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งประกอบด้วยประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซียเป็นผู้นำ พร้อมทั้งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งทหารไทยอาสาสมัครไปร่วมรบในสมรภูมิยุโรปด้วย ผลของสงครามประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรได้ชัยชนะ ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสเจรจากับประเทศมหาอำนาจหลายประเทศ ในการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เช่น สนธิสัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต สนธิสัญญาจำกัดอำนาจการเก็บภาษีของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สนธิสัญญาจำกัดอำนาจกลางประเทศไทย

๖. ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข

- ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และวชิรพยาบาล เพื่อรักษาพยาบาลประชาชนที่เจ็บไข้ได้ป่วย
- ทรงเปิดสถานเสาวภา เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ เพื่อผลิตวัคซีนและเซรุ่ม เป็นประโยชน์ทั้งแก่ประชาชนชาวไทยและประเทศใกล้เคียงอีกด้วย
- ทรงเปิดการประปากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๗

๗. ด้านกิจการเสือป่าและลูกเสือ

ทรงจัดตั้งกองเสือป่าเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ และทรงจัดตั้งกองลูกเสือกองแรกขึ้นที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (วชิราวุธวิทยาลัย ในปัจจุบัน) ด้านการฝึกสอนระบอบประชาธิปไตย ทรงทดลองตั้ง "เมืองมั่ง" หลังพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ทรงจัดให้เมืองมั่ง มีระบอบการปกครองของตนเองตามวิถีทางประชาธิปไตย รวมถึงเมืองจำลอง "ดุสิตธานี" ในพระราชวังดุสิต (ต่อมาทรงย้ายไปที่พระราชวังพญาไท)

๘. ด้านวรรณกรรมและหนังสือพิมพ์

ทรงส่งเสริมให้มีการแต่งหนังสือ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติวรรณคดีสโมสร สำหรับในตำนานหนังสือพิมพ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติสมุด เอกสาร พ.ศ. ๒๔๖๕ ขึ้น

๙. ด้านส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย

- ทรงส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อมวลชนที่สำคัญ ในยุคนั้นคือ

หนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีเสรีภาพสูงยิ่งกว่าสมัยหลัง พ.ศ. ๒๔๗๕

- ทรงทดลองและฝึกให้ข้าราชการบริหารราชการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยทรงสร้างเมืองจำลอง "ดุสิตธานี" ขึ้น เป็นเมืองที่มีพรรคการเมือง, การเลือกตั้ง, และการบริหารตามระบอบประชาธิปไตย

รัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ใช้อักษรย่อว่า “ปปร” ย่อมาจาก “มหาประชาธิปไตย
ปรมราชาธิราช” | ครองราชย์ ๙ ปี (พระชนมายุ ๔๗ พรรษา)

พระองค์ปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่สำคัญหลายด้าน เช่น ด้านการปกครอง โปรดให้ตั้ง **สภากรรมการองคมนตรี** ทรงตรากฎหมายเพื่อควบคุมการค้าขายที่เป็นสาธารณูปโภคและการเงิน ระบบ **เทศบาล** ด้านการศึกษา การศึกษา ประเพณีและวัฒนธรรมนั้น พระองค์โปรดให้สร้างหอพระสมุด ทรงปฏิรูปการศึกษาระดับ มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ มีการปรับปรุงการศึกษาจนยกระดับมาตรฐานถึงปริญญาตรี ทรงตั้ง **ราชบัณฑิตยสภา** โปรดให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับพิมพ์อักษรไทยสมบูรณ์ ชื่อว่า “พระไตรปิฎกสยามรัฐ” เป็นต้น

รัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ใช้อักษรย่อว่า “อปร” ย่อมาจาก “มหา
อานันทมหิดล ปรมราชาธิราช” | ครองราชย์ ๑๒ ปี (พระชนมายุ ๒๐ พรรษา)

๑. การปกครอง

พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปในพระราชพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ และเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ นอกจากนี้ ยังเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรในจังหวัดต่าง ๆ และทรงเยี่ยมชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นครั้งแรก ณ ลำปาง พระนคร พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดความขัดแย้งกันระหว่างชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีนจนเกือบเกิดสงครามกลางเมือง เมื่อพระองค์ทรงทราบเรื่อง มีพระราชดำริว่า หากปล่อยความขุ่นข้องบาดหมางไว้เช่นนี้ จะเป็นผลร้ายตลอดไป จึงทรงตัดสินพระทัยเสด็จพระราชดำเนินลำปาง ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ ๔ ชั่วโมง และพระองค์ทรงพระราชดำเนินด้วยพระบาทเป็นระยะประมาณ ๓ กิโลเมตร การเสด็จพระราชดำเนินลำปางในครั้งนี้จึงเป็นการประสานรอยร้าวที่เกิดขึ้นให้หมดไป

๒. การศาสนา

ในการเสด็จนิวัตพระนครครั้งแรกนั้น พระองค์ได้ประกอบพิธีทรงปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ ท่ามกลางมณฑลสงฆ์ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑ นอกจากนี้ ยังเสด็จพระราชดำเนินไปทรงนมัสการพระพุทธรูปในพระอารามที่สำคัญ เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร และวัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร โดยเฉพาะที่วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหารนั้น พระองค์เคยมีพระราชดำรัสกล่าวว่า “ที่นี่สงบเสียบน่ายุติจริง” ดังนั้น เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต จึงได้นำพระบรมราชสรีรางคารของพระองค์มาประดิษฐาน ณ วัดแห่งนี้

พระองค์ยังทรงตั้งพระราชหฤทัยว่าจะผนวชในพระพุทธศาสนา โดยได้มีพระราชหัตเลขาถึงสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ทรงขอสังฆราชานุเคราะห์ในการศึกษาตำราทางพระพุทธศาสนาเพื่อใช้ในการเตรียมพระองค์ในการที่จะอุปสมบท แต่ก็มีใฝ่ผนวชตามที่ตั้ง

พระราชกฤษฎีกาว่า นอกจากนี้ยังได้พระราชทานพระราชทรัพย์บำรุงวัดวาอาราม กับพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์แก่ศาสนาอื่นตามสมควร

๓. การศึกษา

ในการเสด็จนิวัตพระนครในครั้งที่ ๒ พระองค์ทรงได้ประกอบพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ โดยเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรกิจการของหอสมุดแห่งชาติ รวมทั้ง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมสถานศึกษาหลายแห่ง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนอัสสัมชัญ โรงเรียนเทพศิรินทร์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ทรงศึกษาขณะทรงพระเยาว์ นอกจากนี้ พระองค์ยังได้เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรเป็นครั้งแรกของพระองค์ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๙ และอีกครั้งที่ หอประชุมราชแพทยาลัย ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๙ โดยในการพระราชทานปริญญาบัตรครั้งนี้ มีพระราชปรารภให้มีการผลิตแพทย์เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอที่จะช่วยเหลือประชาชน โรงเรียนแพทย์แห่งที่ ๒ จึงได้ถือกำเนิดขึ้นที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งในปัจจุบัน คือ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัชกาลที่ ๙ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ใช้อักษรย่อว่า “ภปร” ย่อมาจาก “มหาภูมิพลอดุลยเดช ปรมราชาธิราช” | ครองราชย์ ๗๐ ปี (พระชนมายุ ๘๘ พรรษา)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพและความสามารถ พระองค์ทรงอุทิศพระวรกายในการประกอบพระราชกรณียกิจ ตลอด ๗๐ ปีที่ทรงครองราชสมบัติ ซึ่งพระราชกรณียกิจที่โดดเด่นของพระองค์ มีดังต่อไปนี้

๑. โครงการแก้มลิงดิน แก้มลิงดิน เป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว จะทำด้วยการขังน้ำไว้ในพื้นที่ จนกระทั่งเกิดปฏิกิริยาทางเคมีจนทำให้ดินเปรี้ยวจัด เมื่อถึงที่สุดแล้ว จะมีการระบายน้ำออกแล้วรับสภาพดินด้วยปูนขาว จนกระทั่งสามารถใช้ดินในการเพาะปลูกได้

๒. โครงการปลูกหญ้าแฝกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงศึกษาเรื่องการใช้น้ำใน การอนุรักษ์ดินและน้ำจากเอกสารของธนาคารโลก ที่ Mr.Richard Grimshaw ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย และพระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝก โดยให้ทรงทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน จนปัจจุบันมีหน่วยงานกว่า ๕๐ หน่วยงาน ดำเนินงานสนองพระราชดำริการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ส่งผลให้การดำเนินงานก้าวหน้ามากขึ้นตามลำดับ

๓. โครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ พระราชทานโครงการแพทย์หลวงพระราชทาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยที่มีการจัดเจ้าหน้าที่แพทย์ พยาบาล เครื่องมือ เครื่องใช้ เพื่อตรวจรักษาราษฎรในถิ่นทุรกันดารโดยไม่คิดมูลค่า และอบรมหมอหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน

๔. โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

๕. ทุนมูลนิธิอานันทมหิดล

๖.แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : เกษตรทฤษฎีใหม่

๗.พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก

๘.โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

๙.โครงการฝนหลวง

๑๐.กึ่งहनน้ำชัยพัฒนา

รัชกาลที่ ๑๐ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ใช้อักษรย่อว่า “วปร” ย่อมาจาก “มหาวชิราลงกรณ ปรมราชาธิราช” | ครองราชย์ – ปัจจุบัน **พระนามเดิมของพระองค์ เดิมว่า** “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ บรมจักรยาดิศรสันตติวงศ เทเวศรธำรง สุบริบาล อภิคุณูปการมหิตลาดุลเดช ภูมิพลนเรศวรางกูร กิตติสิริสมบูรณสวางควัฒน์ บรมขัตติยราชกุมาร”

เป็นพระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ ๑๐ แห่งราชวงศ์จักรี เสด็จขึ้นทรงราชย์เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน เป็นพระราชโอรสพระองค์เดียวในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๒ วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๒